

Inspectie Overheidsinformatie en
Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Inspectie Zeeuws Archeologisch Depot

Rapport Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

In stand houden depot

*Zorg voor een goede
aanlevering*

*Zorg voor een verantwoorde
opslag*

*Houd vondsten, monsters
en documentatie voor
iedereen toegankelijk*

2025

Missie Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Een overheid die verantwoording kan afleggen. Erfgoed beschikbaar voor iedereen. Nu en in de toekomst. Dat is onze missie.

Wij zien toe op de toegankelijkheid van overheidsinformatie en op de zorgvuldige omgang met erfgoed. Wij kijken hoe de regels in de praktijk werken.

Inhoud

Samenvatting	5
Inleiding	6
Aanleiding inspectie	6
Aanpak inspectie	7
Schets archeologisch depot	7
Leeswijzer	8
1 In stand houden van een depot	9
1.1 Bevindingen	9
1.2 Conclusies	10
1.3 Aanbevelingen	10
2 Goede aanlevering	11
2.1 Bevindingen	11
2.2 Conclusies	12
2.3 Aanbevelingen	13
3 Verantwoorde opslag	14
3.1 Bevindingen	14
3.2 Conclusies	15
3.3 Aanbevelingen	16
4 Toegankelijkheid	17
4.1 Bevindingen	17
4.2 Conclusies	18
4.3 Aanbevelingen	18
Bronnen	19
Verklarende woordenlijst	20

Foto: Inhoud van een lade uit het metaaldepot

0016-7A

0016-7B

0022-34A

0022-34B

0019-371

0017-206

0011-270

0016-273

0011-274

0011-275

Samenvatting

De provincie Zeeland houdt een depot in stand waarin archeologische vondsten, monsters en de daarbij behorende opgravingsdocumentatie, aangetroffen bij opgravingen binnen de provincie, worden opgeslagen op een wijze die uit een oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is. Dit concludeert de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed na inspectie van het Zeeuws Archeologisch Depot (ZAD) in Middelburg op 19 augustus 2025.

Het ZAD zit in een transitiefase. De verantwoordelijkheid voor het beheer van het depot is vanaf 2025 van Erfgoed Zeeland naar de provincie Zeeland gegaan. De knelpunten die door provincie Zeeland zelf zijn geconstateerd in deze transitiefase komen overeen met de bevindingen door de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed tijdens de inspectie van het ZAD. Dan gaat het onder meer om:

- achterstanden in registratie waardoor een aantal archeologische onderzoeken niet of niet voldoende is ontsloten. De vondsten en monsters van deze onderzoeken zijn mogelijk niet uitgewerkt en/of geconserveerd.
- een niet meer toereikende opslagcapaciteit van het ZAD en het eind van de levensduur van de (klimaat)installaties, vóór het nieuwe archeologische depot is gerealiseerd.
- een grotendeels niet gedigitaliseerd papieren archief waardoor de bijbehorende archeologische projecten slecht toegankelijk zijn

De Inspectie doet daarom de volgende aanbevelingen:

- Zorg dat het plan dat opgesteld gaat worden voor het wegwerken van de registratieachterstanden een concrete doelstelling heeft met bijpassende termijnen en periodieke evaluatiemomenten, zodat inzichtelijk is wanneer welke achterstanden zijn ingehaald en daarop gestuurd kan worden.
- Werk een scenario uit voor het geval het nieuwe depot nog niet gereed is en de opslagcapaciteit en het einde van de levensduur van de (klimaat)installaties is bereikt.
- Zorg voor een plan voor het digitaliseren van het papieren archief met een concrete doelstelling, bijpassende termijnen en periodieke evaluatiemomenten, zodat inzichtelijk is wanneer het papieren archief is gedigitaliseerd.

Inleiding

Aanleiding inspectie

Alle vondsten die afkomstig zijn van een archeologisch onderzoek worden bewaard in een depot, samen met de bijbehorende documentatie. Hierdoor blijft het archeologisch erfgoed een bron voor onderzoek door wetenschappers, amateurarcheologen en andere geïnteresseerden. Het is daarom niet alleen belangrijk dat deze vondsten en documentatie langdurig behouden blijven, maar ook dat ze toegankelijk zijn en blijven.

De verantwoordelijkheid voor het in stand houden van archeologische depots is primair bij de provincies belegd.¹ Gemeenten kunnen aan de provincie toestemming vragen om vondsten die binnen hun grenzen zijn gedaan te bewaren in een eigen depot.² Conform de Erfgoedwet moeten de vondsten, en de daarbij behorende opgravingsdocumentatie en rapporten³, in deze depots worden opgeslagen op een wijze die uit een oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is.

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (hierna: de Inspectie) heeft de wettelijke toezichttaak ten aanzien van het in stand houden door deponhouders van deze archeologische depots waarin vondsten, monsters en documentatie worden opgeslagen op een wijze die vanuit het oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is.

Het toezicht op de archeologische depots bestaat uit een tweejaarlijkse monitor en een periodieke inspectie van de depotlocatie. De laatste fysieke inspecties waren in de periode 2016-2018. Voor de komende periode zijn het duurzaam beheer van vondsten, de (digitale) toegankelijkheid van documentatie en de juiste bewaarcondities van bepaalde materiaal categorieën prioriteiten in het toezicht.⁴ Daarom gaat de Inspectie in 2025 en 2026 alle archeologische depots, zowel de provinciale depots als de gemeentelijke depots, inspecteren om na te gaan in hoeverre zij voldoen aan de wet- en regelgeving.⁵

Aan de hand van de verrichte inspecties wordt in het derde kwartaal van 2026 een themarapport opgesteld waarin een algemeen beeld geschetst wordt over het behoud en de toegankelijkheid van vondsten, monsters en documentatie door de archeologische depots.

¹ Artikel 5.8 lid 1 Erfgoedwet

² Artikel 5.8 lid 2 Erfgoedwet

³ Artikel 5.9 lid 1 Erfgoedwet

⁴ Op basis van de gesignaleerde risico's uit de risicoanalyse en relevante belangen en ontwikkelingen is de Inspectie voor het Werkprogramma 2025-2026 tot een prioritering gekomen.

⁵ Bij de uitwerking van het projectplan is besloten ook de gemeentelijke depots te inspecteren, omdat zij in gelijke mate zorg dragen voor het behoud en de toegankelijkheid van vondsten en documentatie. De gemeentelijke depots zijn in de inspectieronde 2016-2018 voor het laatst geïnspecteerd.

Aanpak inspectie

De Inspectie heeft de open norm uit de Erfgoedwet uitgewerkt in een toetsingskader met criteria waaraan ten minste moet zijn voldaan en indicatoren om dit aan te tonen.⁶ Bij het uitwerken van de criteria en indicatoren heeft de Inspectie aansluiting gezocht bij de in het archeologische veld bekende en gedragen Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), specifiek in KNA protocol 4010 Depotbeheer.⁷ Deze norm is door het archeologische veld opgesteld en door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangewezen.⁸ Per 1 april 2024 is versie 4.2 de vigerende versie.

Voor de beoordeling van het in stand houden van een archeologisch depot heeft de Inspectie op basis van de volgende bronnen en activiteiten informatie verzameld en geanalyseerd:

- Aanbevelingen en opvolging van de vorige inspectie;
- Beantwoording van de vragenlijst van de monitor Archeologische depots 2023-2024 van de Inspectie;
- Inzage in documenten over het in stand houden van het archeologisch depot, zoals beleidsdocumenten, mandaatbesluiten, jaarverslagen en richtlijnen;
- Gesprekken op dinsdag 19 augustus 2025 met de programmamanager Cultuur, Erfgoed, Leefbaarheid en Sport, de provinciaal archeoloog, de senior depotbeheerder, de depotbeheerder en de assistent depotbeheerder;
- Een bezoek aan de verschillende depotruimten van het archeologisch depot in Middelburg.

De inspectie werd uitgevoerd door twee inspecteurs.

Schets archeologisch depot

Het ZAD is gevestigd in een voormalige brandweerkazerne in Middelburg. Onder de brandweerkazerne is een bunker aangelegd die bij een eventuele (kern)oorlog dienst moest doen als schuilkelder voor het provinciaal bestuur en als commandopost van de dienst Bescherming Bevolking. De bunker kwam in 1999 in gebruik als depot voor de archeologische collectie van de provincie Zeeland. In 2010 werd de oude brandweerkazerne omgebouwd tot de nieuwe huisvesting van Erfgoed Zeeland. Voor het archeologisch depot werd op het terrein nieuwbouw gerealiseerd.

Het ZAD omvat naast de provinciale archeologische collectie (bijna 300 verpakkingseenheden) ook de archeologische collectie van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen (KZGW) en het archief van de eerste provinciaal archeoloog van Zeeland, J.A. Trimpe-Burger.

In 2024 is door Gedeputeerde Staten Zeeland besloten het mandaat van Erfgoed Zeeland voor het depotbeheer in te trekken en het beheer van het ZAD bij de provincie te beleggen.

⁶ Toetsingskader archeologische depots

⁷ KNA protocol 4010 Depotbeheer

⁸ Artikel 2.b, sub 6, Regeling Erfgoedwet archeologie

Leeswijzer

Dit inspectierapport volgt het toetsingskader door de norm over vier afzonderlijke hoofdstukken te verdelen: (1) het in stand houden van een archeologisch depot, (2) de zorg voor een goede aanlevering, (3) de zorg voor een verantwoorde opslag en (4) het voor een ieder toegankelijk houden van vondsten, monsters en documentatie. Ieder hoofdstuk begint met de norm, gevolgd door de bevindingen, conclusies en aanbevelingen.

Binnen het deponeringsproces komen een aantal begrippen voor die in een verklarende woordenlijst aan het eind van dit rapport worden uitgelegd.

1 In stand houden van een depot

Voor het in stand houden van een archeologisch depot moet aan een aantal basisvoorwaarden worden voldaan zodat archeologische vondsten, monsters en documentatie worden opgeslagen op een wijze die uit oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is. Een goed functionerend depot vraagt om ruimte, deskundigheid en voldoende personeel en middelen.

1.1 Bevindingen

Beleid

De Inspectie constateert dat de provincie Zeeland beschikt over actueel beleid voor het in stand houden van een archeologisch depot. In de *Uitvoeringsagenda Cultuur en Erfgoed 2025-2032*, door Gedeputeerde Staten vastgesteld in november 2024, is vastgelegd dat het onderhouden van een archeologisch depot een wettelijke taak is voor de provincie Zeeland. Het doel hierbij is het behouden van het archeologisch erfgoed, door het in goede staat te bewaren en beschikbaar te stellen voor kennisverbreding van de wetenschap en het brede publiek. Daarnaast wordt in de uitvoeringsagenda een aantal ambities voor het ZAD geformuleerd zoals het orde op zaken stellen, het publieksbereik en een nieuw archeologisch depot als onderdeel van een nog op te richten Collectiecentrum Zeeland.

Vanaf 2025 voert de provincie Zeeland de wettelijke depottaken zelf uit. Daarvoor werd het ZAD beheerd door Erfgoed Zeeland. Deze transitie gaat gepaard met de nodige kwalitatieve verbeteringen om de continuïteit van het deponeringsproces te waarborgen. Het ZAD was onder Erfgoed Zeeland gecertificeerd voor BRL 4000 - protocol 4010 depotbeheer; dit certificaat is komen te vervallen bij overname van het depot door de provincie Zeeland.

Locatie

Het ZAD is gevestigd in een oude brandweerkazerne in Middelburg. Het gebouw is eigendom van de provincie Zeeland en verbouwd als archeologisch depot. Een deel van het gebouw wordt verhuurd aan Erfgoed Zeeland.

Vanwege toenemend ruimtegebrek op de huidige locatie van het ZAD is de ontwikkeling richting een nieuw depot ingezet. Dit om de depotfunctie duurzaam te bestendigen. Het nieuwe depot wordt in een breder kader van collectievorming en -beheer en ontsluiting van een aantal Zeeuwse kunst- en erfgoedcollecties verder opgepakt.

Organisatie

Sinds het beheer van het ZAD is overgegaan naar de provincie Zeeland is de formatie van het depot uitgebreid. Naast een senior depotbeheerder zijn er twee

depotbeheerders en een assistent depotbeheerder bijgekomen. Ook de depothouder/provinciaal archeoloog is een aanzienlijk deel van zijn tijd bezig met het archeologisch depot. In totaal gaat het om 3,2 fte. Daarnaast zijn er drie vrijwilligers in het depot actief en een conservator KZGW. De conservator werkt alleen aan de oude KZGW-collectie in het ZAD. De huidige bezetting is volgens de depothouder en senior depotbeheerder voldoende om de wettelijke depottaken uit te voeren.

Financiën

Binnen de *Uitvoeringsagenda Cultuur en Erfgoed 2025-2032* wordt 2025 als een overgangsjaar gezien, ook financieel. Een specifieke begroting voor het depot is daarom niet vastgesteld, maar de middelen voor het depot zijn gereserveerd binnen de verschillende thema's van de uitvoeringsagenda. Vanaf 2026 komt er een apart werkbudget voor het ZAD, in lijn met het *Jaarplan ZAD 2025-2028* en de bijbehorende begroting. Het huidige budget voor het ZAD is hoger dan voorheen en volgens de depothouder voldoende voor het uitvoeren van de wettelijke taak. Personeelskosten zijn hier niet in op genomen omdat de medewerkers in dienst zijn van de provincie Zeeland.

1.2 Conclusies

De provincie Zeeland beschikt over beleid voor het in stand houden van een archeologisch depot. Er is voldoende deskundig personeel voor het uitvoeren van de wettelijke taken. In de financiering wordt voorzien, maar er is nog geen geoormerkt budget voor het archeologisch depot.

1.3 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies ziet de Inspectie geen tekortkomingen en doet geen aanbevelingen op dit onderdeel.

2 Goede aanlevering

Een goede aanlevering aan en plaatsing in het archeologisch depot waarborgt duurzaam behoud en toekomstige toegankelijkheid van vondsten, monsters en documentatie.

2.1 Bevindingen

Eisen aan aanlevering

De eisen uit KNA protocol 4010 voor het aanleveren van vondsten, monsters en documentatie zijn leidend bij het ZAD. De provincie Zeeland stelt aanvullende aanleververeisen aan deponering. Deze hebben vooral betrekking op de wijze van verpakken van vondsten en monsters.⁹

Aanleverprocedure

Door de deponhouder en senior depotbeheerder is een toelichting gegeven op de aanleverprocedure. Het deponeren van archeologische vondsten, monsters en documentatie aan het ZAD begint met de Pakbon. De digitale documentatie, inclusief de Pakbon, moet worden ingediend via ArcheoDepot.

De bijhorende analoge documentatie, vondsten en monsters dienen, na goedkeuring van de digitale documentatie en op afspraak met de depotbeheerder(s), te worden gedeponerd bij het ZAD in Middelburg.

De controle op volledigheid van vondsten en monsters gebeurt steekproefsgewijs. De senior depotbeheerder heeft aangegeven dat de controle op volledigheid grondiger wordt, nu er meer capaciteit is bij het ZAD.

Mochten archeologische vondsten of documentatie ontbreken, dan moet hiervan vóór de deponering melding worden gemaakt door middel van een omissielijst. Kleine afwijkingen in de volledigheid van de aanlevering, bijvoorbeeld als er een scherp ontbreekt, mogen ook in de omissielijst in de Pakbon vermeld worden.

Alle stappen van de aanleverprocedure worden door de senior depotbeheerder bijgehouden in een Access-database.

Digitale projectdocumentatie

De digitale projectdocumentatie wordt via ArcheoDepot aangeleverd bij het e-depot Data Archiving and Networked Services (DANS). Dit e-depot is door de provincie Zeeland als enige e-depot hiervoor aangewezen.

Conservering

De conservering van vondsten wordt gecontroleerd via de conserveringsrapporten. De foto's van een object voordat het naar een conservator ging en de foto's van het object nadat het is teruggekomen worden met elkaar vergeleken.

⁹ Deze aanvullende aanleververeisen zijn te raadplegen op de website van het ZAD.

Niet-accepteren aanlevering

Circa 95% van de archeologische onderzoeken in Zeeland wordt door één certificaathouder uitgevoerd. Er zijn zelden problemen met deze aanleveringen. Er zijn volgens de deponhouder goede afspraken gemaakt met de certificaathouder, die inmiddels goed bekend is met het deponeringsproces.

Als een aanlevering met de Pakbon niet goed gaat, dan heeft dat vaak een technische oorzaak: een Pakbon moet exact kloppen. Dus bij één schrijffout is aanlevering al niet meer mogelijk.

Deselectie

In het veld of tijdens de uitwerking gedeselecteerd materiaal moet ook worden aangeleverd bij het ZAD, tenzij in de selectiefase andere afspraken zijn gemaakt tussen deponhouder en certificaathouder. Gedeselecteerde vondsten moeten in de vondstenlijst worden opgenomen. Na controle door het ZAD wordt gedeselecteerd materiaal vernietigd of gebruikt voor alternatieve doeleinden zoals educatie. In een enkel geval wordt gedeselecteerd materiaal tóch door het ZAD behouden. Tijdens de inspectie werd in het metaaldepot een sabel uit WOII als voorbeeld aangehaald.

Achterstanden in registratie

Er is een registratieachterstand van ongeveer 200 verpakkingseenheden. Het gaat daarbij om een aantal certificaathouders die de door hen uitgevoerde archeologische onderzoeken niet hebben aangeleverd of (deels) onuitgewerkt hebben aangeleverd. Daarnaast zijn er kleine achterstanden in het verwerken van vondstmeldingen, kisten met niet gedocumenteerd skeletmateriaal van de voormalige Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek en analoge documentatie die nog gedigitaliseerd moet worden.

Er is nog geen duidelijk beeld van hoe groot de registratieachterstand precies is. Het aantal archeologische onderzoeken en verpakkingseenheden is bekend maar er is nog geen inzicht in hoeverre onderzoeken zijn uitgewerkt en vondsten zijn beschreven en geconserveerd. Een tijdspad en prioritering voor het wegwerken van de registratieachterstand is opgenomen in het *Jaarplan ZAD 2025*.

2.2 Conclusies

De provincie Zeeland maakt voor zowel de aanlevering als de plaatsing in het archeologisch depot gebruik van ArcheoDepot. Hiermee is bij deponering een goede aanlevering en plaatsing van vondsten, monsters en documentatie geborgd.

Door achterstanden in registratie is een aantal archeologische onderzoeken niet of niet voldoende ontsloten. De vondsten en monsters van deze onderzoeken zijn mogelijk niet uitgewerkt en/of geconserveerd.

Het plan dat is opgesteld voor het wegwerken van deze achterstand geeft alleen op hoofdlijnen een tijdspad en prioritering en is nog niet definitief vastgesteld. Daarom ziet de Inspectie een risico voor het duurzaam behoud en de toegankelijkheid van deze archeologische onderzoeken.

2.3 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbeveling:

- Zorg dat het plan voor het wegwerken van de registratieachterstanden een concrete doelstelling heeft met bijpassende termijnen en periodieke evaluatiemomenten, zodat inzichtelijk is wanneer welke achterstand is weggewerkt en daarop gestuurd kan worden.

3 Verantwoorde opslag

Een verantwoorde opslag zorgt ervoor dat de conditie van vondsten, monsters en documentatie zo stabiel mogelijk blijft en eventuele calamiteiten voorkomen dan wel geminimaliseerd kunnen worden.

3.1 Bevindingen

Opslagcapaciteit

In de meest recente *monitor Archeologische depots* is aangegeven dat de verschillende depotruimten de komende twee jaar niet vol raken. Tijdens de inspectie is vastgesteld dat een eventueel capaciteitsprobleem -gedeeltelijk- opgelost kan worden door in de verschillende depotruimten stellingen anders te plaatsen, zodat extra ruimte ontstaat.

In de *Uitvoeringsagenda Cultuur en Erfgoed 2025-2032* is vanwege toenemend ruimtegebrek de ontwikkeling richting een nieuw depot ingezet. Dit wordt in een breder kader van collectievorming en -beheer en ontsluiting opgepakt, mogelijk als onderdeel van een Collectiecentrum Zeeland.

Opslagruimten

Het ZAD beschikt over zeven opslagruimten. Op de eerste verdieping zijn drie depotruimten met minimale condities, één depotruimte met relatief droge condities (metaaldepot), één depotruimte met relatief vochtige condities (organisch depot) en één depotruimte voor de opslag van documentatie en fotomateriaal. Op de begane grond is een grote ruimte die in gebruik is als quarantaine ruimte en als steendepot.

In alle ruimten wordt het klimaat geconditioneerd. De klimaatkasten lopen tegen het einde van hun verwachte levensduur. Ze hebben daardoor veel onderhoud nodig. Als er een probleem is, dan gaat er een alarm af en gaat een depotmedewerker kijken. Mocht er geen sprake zijn van een vals alarm, dan wordt door de depotmedewerker de installateur ingeschakeld om het probleem op te lossen.

De klimaatcondities in de verschillende ruimten worden periodiek gecontroleerd. De automatische controle werkt door een systeemupdate niet. Daarom worden de temperatuur en luchtvochtigheid handmatig (met gekalibreerde meetapparatuur) wekelijks gecontroleerd door de dephouder. De resultaten worden in een logboek bijgehouden. Tijdens de inspectie is roestvorming in een klimaatkast waargenomen.

De dephouder geeft aan dat vervanging van deze kasten niet wenselijk is in afwachting van de realisatie van het Collectiecentrum Zeeland, waar het ZAD een onderdeel van moet worden. In 2025 worden alle klimaatkasten grondig gereviseerd. Vanaf 2026 worden alle klimaatkasten jaarlijks gecontroleerd en worden waar nodig onderdelen vervangen. Hiervoor wordt een onderhoudscontract afgesloten met een gespecialiseerd bedrijf.

Calamiteitenplan

Het *Calamiteitenplan Zeeuws Archeologisch Depot* (concept) bevat een risicoanalyse, toegespitst op het ZAD. Het pand heeft een alarm en beveiliging voor brand en inbraak. Maatregelen tegen overstroming zijn genomen door de voor water kwetsbare materialen op de eerste verdieping te plaatsen. Er is bewust gekozen geen sprinklerinstallatie te installeren omdat potentiële schade aan de collectie door de sprinklerinstallatie even groot of groter werd ingeschat dan door een eventuele brand. Samen met Erfgoed Zeeland worden calamiteitenoefeningen gehouden. Het houden van oefeningen is niet vastgelegd in het *BHV-plan archeologisch depot*.

Controle op achteruitgang vondsten

De conditie van de vondsten wordt periodiek gecontroleerd. De archeologisch complete objecten in de stellingen en de bijzondere artefacten in lades van het metaal- en organisch depot worden tweemaal per jaar gecontroleerd. Tijdens deze controles wordt gekeken naar degradatie van het materiaal en een visuele inspectie uitgevoerd op schimmelvorming. De inhoud van de dozen in de diverse depots worden steekproefsgewijs gecontroleerd. Per jaar worden tien dozen van verschillende projecten gecontroleerd. Wanneer deze controle wijst op mogelijke problemen, worden ook de andere dozen van het desbetreffende project gecontroleerd.

Er wordt een Excellijst bijgehouden van de gecontroleerde objecten (dozen of lades). De stukken waarbij schade is geconstateerd worden in een separate lijst bijgehouden. Er wordt dus niet per object bijgehouden wanneer deze is gecontroleerd, zolang er geen problemen zijn aangetroffen. De lijst met geconstateerde problemen vormt de basis voor selectie van objecten voor de jaarlijkse conserveringsronde.

Opslag digitale informatie

Alle projecten worden via de Pakbon aangeleverd, waardoor alle digitale informatie via ArcheoDepot in DANS wordt opgeslagen.

De in het ZAD aanwezige bekende fysieke datadragers zijn uitgelezen waardoor de informatie in DANS staat. De uitgelezen datadragers worden bewaard in de archiefruimte. Mogelijk zijn er nog meer fysieke datadragers aanwezig in de werkvoorraad. Daar is geen overzicht van, maar de controle hierop is onderdeel van de digitaliseringsslag van het papieren archief.

Van de digitale informatie die op de provinciale server wordt opgeslagen, zoals de Access-database, wordt 'real time' een back-up gemaakt.

3.2 Conclusies

De opslag van vondsten, monsters en documentatie in het ZAD is zodanig dat de conditie stabiel blijft. Dit wordt steekproefsgewijs gecontroleerd. De risico's op eventuele calamiteiten zijn in beeld.

De Inspectie ziet een risico dat de opslagcapaciteit van het ZAD niet meer toereikend is en de (klimaat)installaties aan het eind van hun levensduur zijn, vóór het nieuwe archeologische depot is gerealiseerd.

3.3 **Aanbevelingen**

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbeveling:

- Werk een scenario uit voor het geval het nieuwe depot nog niet gereed is en de maximale opslagcapaciteit en het einde van de levensduur van de (klimaat)installaties is bereikt.

4 Toegankelijkheid

Vondsten, monsters en documentatie zijn duurzaam toegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek, nu en in de toekomst, en voor andere geïnteresseerden (amateurarcheologen, publiek, bruikleen).

4.1 Bevindingen

Standplaatsregistratie

Het ZAD maakt voor de standplaatsregistratie gebruik van ArcheoDepot.

Van de vier projecten, willekeurig door de Inspectie geselecteerd uit ArcheoDepot, voor een controle op standplaatsregistratie, waren zowel de documentatie (digitaal en bij één project ook analoog) als de vondsten vindbaar in het depot. De containers waren voorzien van de juiste informatie.

In het metaal- en organisch depot zijn vondsten in lades uitgelegd. Op iedere lade staat een inventarisnummer dat gekoppeld is aan het doosnummer van het project. In een lade heeft iedere vondst een label met een uniek nummer dat gekoppeld is aan ArcheoDepot.

Digitale toegankelijkheid

Via ArcheoDepot kan geraadpleegd worden welke projecten en vondsten er in het ZAD zijn gedeponeerd. De meeste documentatie kan via DANS worden ingezien. Beide systemen zijn echter gebruiksonvriendelijk volgens de dephouder en senior depotbeheerder.

Voor oude projecten geldt dat een groot deel van het papieren archiefmateriaal van het ZAD nooit is gedigitaliseerd. Dit is zeer kwetsbaar en maakt dat projecten waar dit materiaal bij hoort vrijwel ontoegankelijk zijn. Het digitaliseren van dit archief gaat verder dan het scannen en digitaal opslaan. Het meeste werk zit in het leggen van relaties tussen de stukken, de vondsten en de genomen monsters. De dephouder gaf aan dat dit niet binnen de huidige formatie opgepakt kan worden.

Bruiklenen

In principe kan elk object in bruikleen gegeven worden, zolang het tentoongesteld wordt op een publiek toegankelijke plaats en onder de juiste conserveringsomstandigheden. Op dit moment zijn er circa zestig bruikleenovereenkomsten. Deze worden herzien en aangepast aan de huidige situatie, waar de provincie Zeeland bruikleengever is in plaats van Erfgoed Zeeland. Daarbij wordt de verzekeringswaarde opnieuw bepaald, nieuwe foto's van alle objecten gemaakt en afspraken gemaakt over periodieke controles. Deze controles vonden tot nu toe nauwelijks plaats.

Overige publieksactiviteiten

Het ZAD heeft geen publieksfunctie, maar stelt tijdens de Nationale Archeologiedagen het depot wel open voor publiek.

Buiten het depot wordt met andere partijen samengewerkt aan publieksactiviteiten. Een voorbeeld daarvan is het project Beach Archaeology, waarbij het ZAD met specialistische kennis bijdraagt aan de systematische registratie en determinatie van wat er op de Zeeuwse stranden wordt gevonden uit de IJzertijd en Romeinse tijd.

In de *Uitvoeringsagenda Cultuur en Erfgoed 2025-2032* wordt de ambitie uitgesproken het depot waar mogelijk open te stellen voor publiek, zodat mensen in aanraking kunnen komen met archeologie en er actief mee aan de slag kunnen. Dat kan enerzijds gaan om het traditionele 'scherven plakken', maar ook om de toepassing van innovatieve technieken zoals het maken van 3D-modellen van objecten. De eerste stap wordt in 2026 gezet met het inrichten van een publieksruimte in het ZAD.

4.2 Conclusies

De provincie Zeeland houdt vondsten, monsters en documentatie duurzaam toegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek. Vanwege de gebruiksonvriendelijkheid van ArcheoDepot en DANS zijn vondsten, monsters en documentatie minder toegankelijk voor andere geïnteresseerden.

Een groot deel van het papieren archief is nooit gedigitaliseerd waardoor de bijbehorende archeologische projecten slecht toegankelijk zijn.

Het ZAD heeft geen publieksfunctie, waardoor de toegankelijkheid voor het publiek, vooral van vondsten, via bruiklenen en publieksactiviteiten buiten het depot verloopt. Om de collectie van het ZAD toegankelijker te maken wordt een site ontwikkeld op basis van Atlantis, het platform waar ook de Collectiezeeland.nl op draait.

4.3 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbeveling:

- Zorg voor een plan voor het digitaliseren van het papieren archief met een concrete doelstelling, bijpassende termijnen en periodieke evaluatiemomenten en een inschatting van de benodigde capaciteit, zodat inzichtelijk is wanneer het papieren archief is gedigitaliseerd.

Bronnen

Gesprekspartners

Functie
Depothouder/provinciaal archeoloog
Depotbeheerder
Manager Cultuur, Erfgoed, Leefbaarheid en Sport (alleen bij startgesprek)

Geraadpleegde documenten

Document
Uitvoeringsagenda cultuur en Erfgoed 2025-2032
Jaarplan ZAD 2025 v3 (concept)
Begroting bij jaarplan 2025
Besluit van Gedeputeerde Staten Zeeland houdende het Algemeen Mandaat- en machtigingenbesluit 2021
Kadaster eigendomsinformatie perceel Middelburg L 4831
Personeelslijst ZAD (Wordbestand, ongedateerd)
Calamiteitenplan Zeeuws Archeologisch Depot v02 (concept)
BHV plan Archeologisch depot
ZAD standplaatsen 1, 2 en 3
Nieuwe standplaatsen dozen depot (Excellijst)
Logboek klimaatkasten ZAD (Excellijst)
Verzamelformulier klimaatmetingen SCEZ (22-01-2025)
Monitor Archeologische Depots 2023-2024 (Zeeland)
Inspectierapport Provinciaal Depot Zeeland (definitief 06-11-2015)

Verklarende woordenlijst

ArcheoDepot – ArcheoDepot is een gemeenschappelijke data service voor archeologische depots in Nederland. Het fungeert als een centraal aanleveringsloket voor overheden en archeologische bedrijven (-> certificaathouders) om vondsten, monsters en documentatie van archeologische opgravingen digitaal te bewaren, te beheren en toegankelijk te maken. Dit gebeurt met een Pakbon.

Axiell – Axiell is een softwarepakket voor collectiebeheer in musea en wordt soms ook in (archeologische) depots gebruikt.

Certificaathouders – Uitvoerders van archeologische opgravingen die beschikken over een certificaat.

DANS – Data Archiving and Networked Services is het gezamenlijk instituut van KNAW en NWO voor het opslaan en bewaren van digitale datasets voor toekomstig gebruik. DANS is hiervoor gecertificeerd als repository (e-depot). DANS onderhoudt hiertoe digitale standaardformaten op basis van internationale standaarden en afspraken over onder andere onderhoud en wijzigingen van bestandsformaten. Dit volgt de meest actuele software en stand der (digitale) techniek.

E-depot – Een (minimaal) conform de Data Seal of Approval (DSA) gecertificeerd depot voor duurzame opslag van digitale gegevens.

KNA – De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie bestaat uit een aantal protocollen die ieder een deel van het archeologisch werkproces beschrijven. De KNA-protocollen bevatten de minimale inhoudelijke en ambachtelijke eisen die worden gesteld aan archeologische werkzaamheden.

Pakbon – Een gestandaardiseerde beschrijving (inhoudsopgave) van de projectdocumentatie en de te deponeren vondsten en monsters van een archeologisch onderzoek. Bij digitale aanlevering bestaat de Pakbon uit een xml-bestand conform SIKB protocol 0102.

Foto: Stelling met bijzondere vondsten in het Zeeuws Archeologisch Depot

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed |
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16478 | 2500 BL Den Haag
info@inspectie-oe.nl | <https://www.inspectie-oe.nl>

November 2025